

Šifra kandidata:

Državni izpitni center

M 1 6 2 7 0 1 1 2

JESENSKI IZPITNI ROK

EKONOMIJA

==== Izpitna pola 2 ====

Sobota, 27. avgust 2016 / 90 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:

Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik, svinčnik, šilček, radirko, računalno in ravnilo.

Kandidat dobi ocenjevalni obrazec.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalni obrazec).

Izpitna pola vsebuje 6 nalog. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 60. Za posamezno nalogo je število točk navedeno v izpitni poli.

Rešitve, ki jih pišete z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom, vpisujte **v izpitno polo** v za to predvideni prostor, skice in grafe pa rišite s svinčnikom. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z 0 točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 20 strani, od tega 4 prazne.

M 1 6 2 7 0 1 1 2 0 3

Prazna stran

1. naloga: Ekonomski problem in premica cene

Redkost je temeljna značilnost sodobne družbe. Če družba ravna preišljeno, doseže kar največjo družbeno blaginjo, posameznikova racionalna izbira pa vodi k večjemu zadovoljstvu.

1.1. Opredelite ekonomski problem.

(1 točka)

1.2. Opredelite premico cene.

(1 točka)

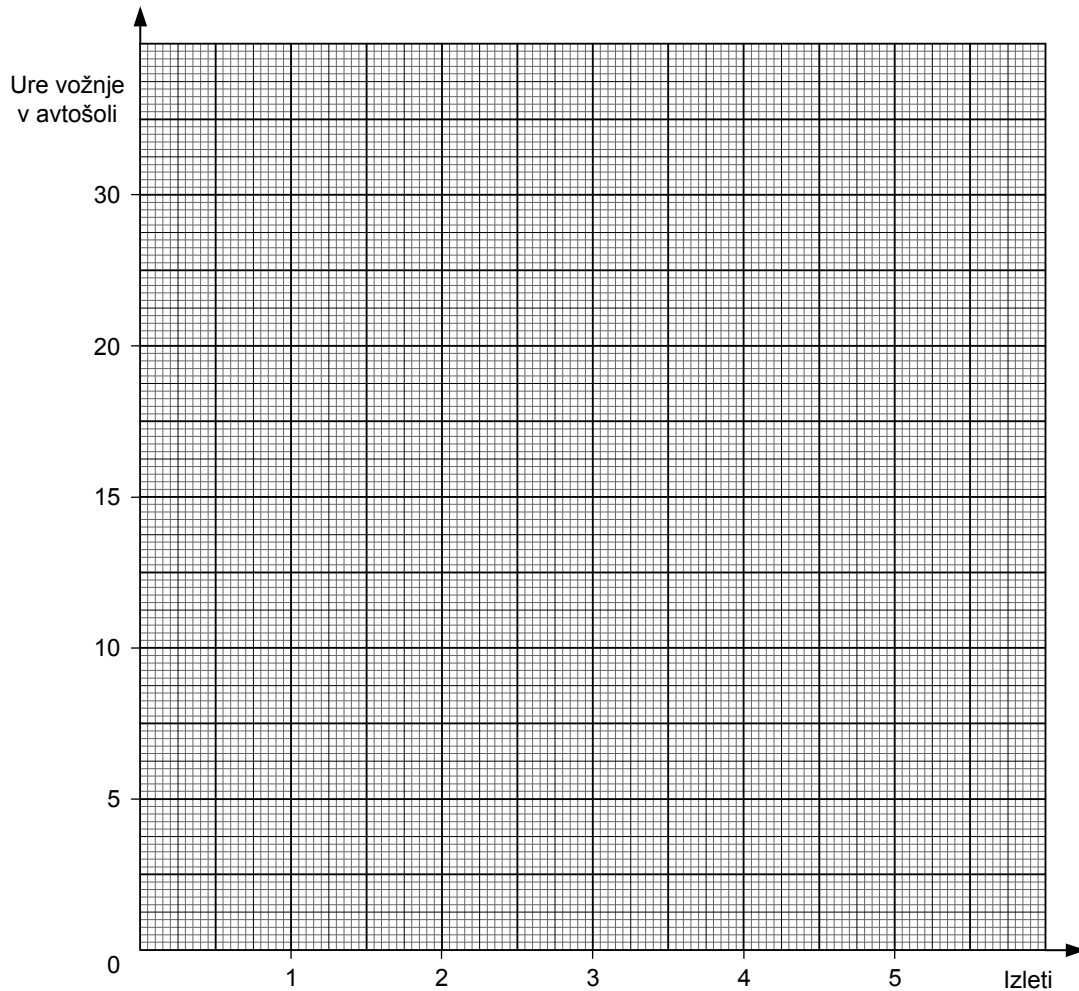
1.3. Pojasnite, zakaj je premica cene padajoča.

(1 točka)

1.4. Dijakinja Teja rada hodi na izlete, želi pa si tudi opraviti vozniški izpit. Za opravljeno počitniško delo je prejela na bančni račun 400 EUR, ki jih bo porabila za nakup izletov in ur vožnje v avtošoli. Cena izleta je 100 EUR, cena ure vožnje v avtošoli je 20 EUR.

– Z uporabo podatkov vrišite Tejine alternativne možnosti potrošnje v diagram.

(1)

– Teja (*podčrtajte pravilno navedbo*) **lahko kupi / ne more kupiti** 10 ur vožnje v avtošoli in 3 izlete. Tako (*podčrtajte pravilno navedbo*) **bo prihranila / si bo morala sposoditi** (*dopolnite*) _____ EUR dohodka.

(1)
(2 točki)

1.5. Teja pravi, da je njen optimalen nakup deset ur vožnje v avtošoli in dva izleta, saj z deseto uro vožnje pridobi 50 enot koristnosti, drugi izlet pa ji ponuja tudi 50 enot koristnosti.

– Navedite ustrezno pravilo (enačbo) za izračun optimalne košarice nakupa.

(1)

– Uporabite podatke pri vprašanju 1.4. in dopolnite trditve.

Da bo Tejina kombinacija nakupa ob danih koristnostih obeh dobrin optimalna, se morajo izleti

(*podčrtajte pravilno navedbo*) **poceniti / podražiti** na (*dopolnite*) _____ EUR

ali pa se mora ura vožnje v avtošoli (*podčrtajte pravilno navedbo*) **poceniti / podražiti** na

(*dopolnite*) _____ EUR.

(2)
(3 točke)

1.6. Cena ure vožnje v avtošoli se je podvojila, izlet pa se je pocenil za 20 %.

Uporabite podatke pri vprašanju 1.4. in izračunajte Tejine nove alternativne možnosti potrošnje ob nespremenjenem dohodku ter dopolnite preglednico.

Kombinacija	Izleti	Ure vožnje v avtošoli
A	0	
B		
C		
D		4
E		
F		0

(2 točki)

V sivo polje ne pišite.

M 1 6 2 7 0 1 1 2 0 7

7/20

Prazna stran

OBRNITE LIST.

2. naloga: Proizvodnja in proizvodni dejavniki

Proizvodnja je temeljna dejavnost, s katero premagujemo relativno redkost dobrin. Učinkovita proizvodnja je vir za povečanje blaginje ljudi, za njihovo možnost večje porabe in boljšega zadovoljevanja potreb.

- 2.1. Navedite proizvodne dejavnike glede na njihovo vlogo in položaj v delovnem procesu (po Marxu) ter enega po izbiri opišite.

(2 točki)

- 2.2. Opredelite pojem podjetje.

(1 točka)

- 2.3. Marinka v zimskih mesecih upravlja planinsko kočo Habakuk na smučišču na Pohorju, v kateri pripravlja tople prigrizke in pijačo. V smučarski sezoni 2014/2015, ko je bila koča odprta 90 dni, je skupaj s še štirimi zaposlenimi ustvarila prihodek v višini 127.250 EUR. V preglednici so prikazani stroški poslovanja koče Habakuk.

Vrsta stroška	
Število delovnih dni	90
Število zaposlenih	5
Stroški mezd	33.600 EUR
Strošek amortizacije	850 EUR
Materialni stroški	86.800 EUR
Najemnina za kočo	6.000 EUR
Drugi stroški	6.700 EUR

Izračunajte vrednostno produktivnost dela na zaposlenega na dan:

Izračun:

Rezultat: _____ EUR/zaposlenega na dan.

(1)

Predlagajte Marinki vsaj dva ukrepa, s katerima bi povečala produktivnost zaposlenih.

(1)

Dopolnite in izračune zaokrožite na dve decimalni mesti.

Koča Habakuk je imela v smučarski sezoni 2013/2014 skupne stroške v višini (*dopolnite*)

_____ EUR. V tem obdobju je poslovala (*podčrtajte pravilno navedbo*)

ekonomično / neekonomično, kazalec ekonomičnosti je (*dopolnite*) _____.

Poslovala je z (*podčrtajte pravilno navedbo*) **izgubo / dobičkom** v višini (*dopolnite*)

_____ EUR.

(3)

Predlagajte Marinki vsaj en ukrep, s katerim bi izboljšala ekonomičnost poslovanja kočje Habakuk. Predlog utemeljite.

(1)
(6 točk)

2.4. Opredelite rentabilnost (donosnost) kot merilo uspešnosti poslovanja podjetja.

(1 točka)

Prazna stran

3. naloga: Tržno ravnotežje

Razvoj trga in uveljavljanje različnih oblik konkurence imata dolgo zgodovino. Današnji trg se je razvil iz naključne menjave presežkov med plemeni in prešel dolgo obdobje razvoja do sodobnega tržnega gospodarstva.

3.1. Opredelite pojem trga.

(1 točka)

3.2. Opredelite pojem povpraševanja.

(1 točka)

3.3. Navedite dva subjektivna in dva objektivna dejavnika povpraševanja.

– Subjektivna dejavnika: _____ (1)

– Objektivna dejavnika: _____ (1)
(2 točki)

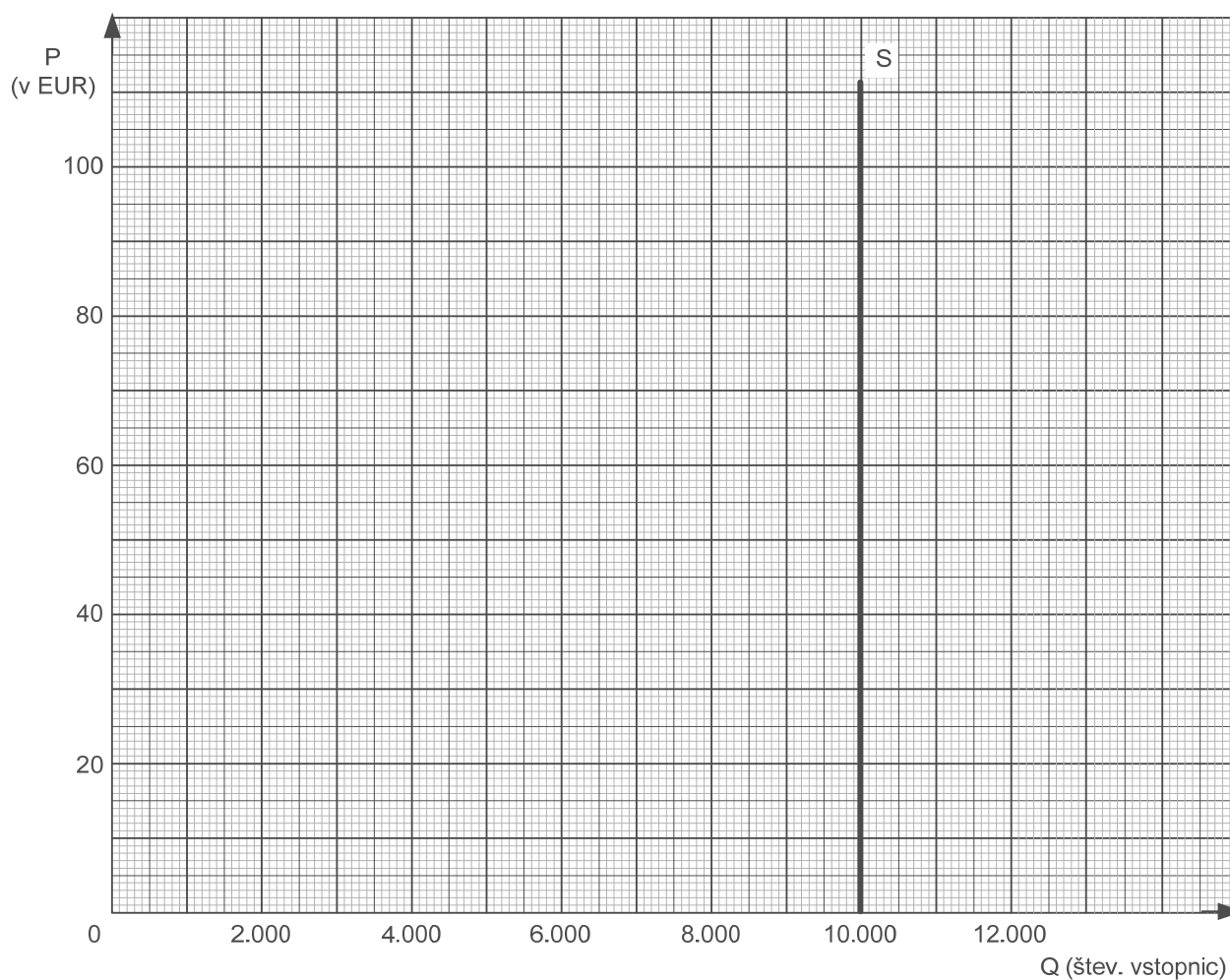

- 3.4. Na nogometnem stadionu v glavnem mestu države Nornije bodo priredili pomembno meddržavno kvalifikacijsko tekmo.

Diagram prikazuje trg vstopnic za nogometno tekmo. Obseg ponudbe vstopnic prikazuje vrisana krivulja ponudbe. Obseg povpraševanja je prikazan v preglednici.

Cena (v EUR)	Povpraševanje (število vstopnic)
20	14.000
40	10.000
60	6.500
80	4.500
100	2.000

Narišite krivuljo povpraševanja in jo ustrezno označite.

(1)

Dopolnite:

Ravnotežna cena znaša _____ EUR.

Ravnotežna količina znaša _____ vstopnic.

(1)

Podčrtajte oziroma vpišite pravilno navedbo.

Pri ceni 20 EUR za vstopnico znaša presežno/-a **povpraševanje / ponudba**

_____ vstopnic.

(1)

Ugotovite, za koliko (v EUR) bi se spremenil prihodek lastnika stadiona, če bi se cena vstopnic zvišala s 40 EUR na 60 EUR.

Ob zvišanju cene vstopnic s 40 EUR na 60 EUR bi se prihodek lastnika stadiona

(*podčrtajte pravilno navedbo*) **zmanjšal / povečal** za (*dopolnite*) _____ EUR.

(1)

Obrazložite razlog ugotovljene (izračunane) spremembe prihodka.

(1)

(5 točk)

3.5. Lastnik stadiona namerava z rekonstrukcijo povečati zmogljivost stadiona za 1.000 sedežev.

V diagram pri vprašanju 3.4. vrišite spremembo, ki jo bo načrtovana rekonstrukcija povzročila na trgu vstopnic. Krivuljo označite.

(1 točka)

4. naloga: Dobiček

Podjetje pozorno spremlja dogajanja na različnih trgih in opazuje dejavnike oblikovanja dohodkov.

4.1. Opredelite pojem dobiček.

(1 točka)

4.2. Dopolnite trditve.

Za dobiček je značilno, da je _____ dohodek, saj je podjetniku znan šele na trgu.

Če podjetnik prejme negativni dobiček, se ta imenuje _____.

Podjetnik s sposojenim kapitalom doseže podjetniški dobiček, ko od dobička odšteje

_____. Ko se podjetnik odloča med naložbami, opravlja pričakovani

dobiček funkcijo merila _____. Kadar pričakovani dobiček omogoča

učinkovito selekcioniranje različnih trgov, izdelkov in podjetij, opravlja funkcijo merila

_____. V nepopolni konkurenci predstavlja dobiček edinemu

podjetju na trgu _____ donos.

(3 točke)

4.3. Pojasnite samofinanciranje kot temeljno ekonomsko funkcijo dobička.

(1 točka)

4.4. Podjetje Novo okno, d. o. o., je leta 2010 proizvedlo 3.000 oken. Pri proizvodnji enega okna je nastalo 80 EUR proizvodnih stroškov.

- Na **slovenskem trgu** je podjetje prodalo 2.880 oken po ceni 200 EUR za kos. Izračunajte celotni dobiček podjetja, doseženega na slovenskem trgu leta 2010.

Izračun:

Rezultat: _____

(1)

- Na **japonskem trgu**, kjer je velika kupna moč in je gradbeništvo v razcvetu, je podjetje uspelo prodati preostalih 120 oken po ceni 300 EUR za kos. Izračunajte **ekstra dobiček** podjetja na japonskem trgu.

Izračun:

Rezultat: _____

(1)

Podjetje Novo okno, d. o. o., je na japonskem trgu doseglo ekstra dobiček, ki se imenuje

(dopolnite) _____, saj je okna prodalo po višji ceni zaradi

(dopolnite) _____.

(2)

- Podjetje Novo okno, d. o. o., bo za 150.000 EUR sposojenega kapitala banki plačalo 7.500 EUR obresti. Izračunajte obrestno mero, po kateri si je podjetje sposodilo kapital.

Izračun:

Rezultat: _____

(1)
(5 točk)

5. naloga: Delniška družba, korporacija

Hidria, d. d., se uvršča med vodilne evropske in svetovne korporacije na področju klimatizacije zgradb in avtomobilskih tehnologij. Zavezana je k razvoju inovacij, s katerimi prispeva k višji kakovosti življenja z ugodjem bivanja v prostoru in zeleno mobilnostjo. Hidria, d. d., zaposluje 2.600 ljudi v sedemnajstih družbah po vsem svetu. Svoje izdelke prodaja v 80 državah sveta, največ v Sloveniji, Nemčiji, Franciji, na Madžarskem, v Veliki Britaniji, na Danskem in v Italiji.

(Vir: povzeto po <http://si.hidria.com/si/mediji/hidria/>. Pridobljeno: 27. 12. 2014.)

5.1. Podjetje Hidria, d. d., je delniška družba.

– Opredelite pojem delnica.

(1)

– Peter je lastnik desetih navadnih delnic podjetja Hidria, d. d. Navedite vsaj dve pravici, ki jih ima kot delničar podjetja.

(1)

– Da bi imel Peter kontrolni oziroma nadzorni paket delnic podjetja Hidria, d. d., bi moral pridobiti delež v višini (*dopolnite*) _____.

(1)
(3 točke)

5.2. Podjetje Hidria, d. d., je korporacija. Navedite vsaj tri temeljne značilnosti korporacije.

(1 točka)

- 5.3. Podjetje Hidria, d. d., je transnacionalna korporacija, saj ima svoje proizvodne in prodajne enote tudi v številnih državah po svetu.

Utemeljite vsaj en razlog, zakaj je slovensko podjetje Hidria, d. d., leta 2010 prevzelo **nemško družbo** Dr. Karl Bausch GmbH.

(1)

Utemeljite vsaj en razlog, zakaj je podjetje Hidria, d. d., leta 2011 odprlo novo tovarno v **Changshuju na Kitajskem**.

(1)
(2 točki)

- 5.4. Peter je tudi delničar podjetja Kadria, d. d., ki je imelo v letu 2013 kapital v višini 3.128.748 EUR razdeljen na 282.217 delnic. Podjetje Kadria, d. d., je v tem letu ustvarilo prihodke v višini 22.869.726 EUR in imelo za 22.023.075 EUR celotnih stroškov.

Dopolnite naslednje trditve:

Podjetje Kadria, d.d., je v letu 2013 ustvarilo dobiček v višini _____ EUR. Donosnost kapitala (profitna mera) v letu 2013 je v podjetju Kadria, d.d., znašala _____.

Če bi se podjetje odločilo razdeliti celoten dobiček med delničarje, bi vsaka delnica podjetja

Kadria, d. d., prinesla dividendo v višini _____ EUR. Peter, ki je bil v letu 2010 lastnik petdesetih delnic podjetja Kadria, d. d., je prejel dividendo v višini _____ EUR.

(4 točke)

6. naloga: Denarna politika

Denarna politika je ena ključnih ekonomskih politik, ki zagotavlja ustrezno količino denarja v obtoku in s tem nemoteno menjavo blaga in storitev.

6.1. Navedite štiri funkcije denarja in eno izmed njih pojasnite.

(3 točke)

6.2. Primarni denar izdaja/-jo (*podčrtajte pravilno navedbo*) **poslovne banke / centralna banka / vse finančne institucije v državi.**

(1)

Primarni denar zajema (*dopolnite*) _____

(1)
(2 točki)

6.3. Centralne banke imajo za izvajanje denarne politike na razpolago različne instrumente, s katerimi poskušajo dosegati zastavljene cilje.

V preglednici so prikazani možni ukrepi, ki bi jih lahko uporabila Centralna banka Saksonije.

V preglednico vpišite vrsto ukrepa glede na način vodenja denarne politike in učinek na količino denarja v obtoku.

Ukrep centralne banke Saksonije	Vrsta ukrepa (restriktivni/ekspanzivni)	Učinek na količino denarja v obtoku (povečanje/zmanjšanje)
Odkup državnih obveznic		
Zvišanje stopnje obveznih rezerv		
Povečanje posojil poslovnim bankam		

(3 točke)

6.4. Saksonija se želi v prihodnjem letu priključiti Evropski monetarni uniji.

Njen javnofinančni primanjkljaj je v zadnjih letih znašal med 2,3 in 2,8 % BDP, javni dolg pa od 65,4 do 69,2 % BDP.

Na podlagi navedenih podatkov ugotovite, ali Saksonija izpolnjuje fiskalna konvergenčna kriterija za vstop v EMU, in svojo ugotovitev utemeljite.

Javnofinančni primanjkljaj:

Saksonija konvergenčni kriterij (*podčrtajte pravilno navedbo*) **izpolnjuje / ne izpolnjuje**.

Utemeljitev:

(1)

Javni dolg:

Saksonija konvergenčni kriterij (*podčrtajte pravilno navedbo*) **izpolnjuje / ne izpolnjuje**.

Utemeljitev:

(1)
(2 točki)

Prazna stran